

БІОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ РОДУ *PHLOX* L. ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Мамчур Т.В., к. с.-г. н., доцент

Алешков В.М., студент 11-мб групи, факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Флокси трав'яні рослини є окрасою саду за своїм різноманіттям декоративних морфологічних ознак. Вони відносяться до родини синюхові (Polemoniaceae), яка налічує близько 25 родів і 350 видів. Батьківщина – Північна Америка, окремі види – Євразія, Південна Америка. За життєвою формою вони бувають однорічними та переважно багаторічними рослинами.

Рід флокс (*Phlox* L.) містить близько 70 видів, де у культурі зустрічається близько 40 видів. Їх було введено у культуру в країни Європи ще з середини XVIII ст. [2, 4].

Біоморфологічна характеристика видів різноманітна, відрізняється за формою та забарвленням листків, квітів, габітусом куща. Налічують численну кількість сортів як української, так і закордонної селекції [2].

На кафедрі біології Уманського НУС в умовах ботанічного розсадника зростає три види роду: флокс волотистий (*Phlox paniculata* L.), ф. шилоподібний (*P. subulata* L.) та ф. розчепірений (*P. divaricata* L.). Перед нами було поставлено завдання з метою дослідницької роботи вивчити їх походження та інтродукцію, описати біоморфологічну характеристику видів та сортів, їх використання. Використовували методики загальноприйняті у квітникарстві, геоботаніці (оглядові, описові та пошук літератури).

За історичними даними ведення «каталогу рослин ботанічного розсадника» встановлено роки інтродукції досліджуваних видів, які датовані 1964-2023 рр. Виявлено також і за гербарними зразками в гербарію (UM) наявність зборів даних видів студентами зібрані на ботанічному розсаднику, що зазначено на етикетках. Тут ми відмітимо ще один вид – флокс Друмонда (*Phlox drummondii* Hook.), який є однорічним [2].

Кожен вид приваблює своїми біоморфологічними ознаками та є перспективним у використанні в садах у створенні квітників, кам'янистих гірок, бордюр, моносадів з підбором сортів та різним забарвленням квіток.

Флокс шилоподібний (*Phlox subulata*) – вид з шилоподібними листочками, різним забарвленням пелюсток квітів (біле, рожеве, малинове, блакитне) та сланкими ґрунтопокривними стеблами, що утворюють щільну дернину. Вид багаторічник, невибагливий до умов зростання, стійкий до ушкодження хвороб і шкідників, посухостійкий, квітує (квітень-травень). Квіти зібрані в невелике суцвіття, або поодинокі, пелюстки зірчасті, зубчасті, іноді з центральним «очком», різні за кольором. Їх обрізка після квітування може продовжити повторне квітування (серпень-вересень). Росте на сонячних, сухих, відкритих місцях, кам'янистих ґрунтах [1, 4].

Сорт 'Bavaria' висотою 10-20 см, стебла сланкі, квіти запашні, білі з фіолетовим «очком» у центрі; сорт 'Maischnee' з яскраво білими квітками; сорт

‘G.F. Wilson’, 20 см заввишки, з ніжно-фіолетовими квітками, листки жорсткі; сорт ‘Kimono Pink’ висота 15 см, квітки білі з рожевими смужками у центрі; сорт ‘Emerald Cushion Blue’ з ніжно-блакитними квітками; сорт ‘Temiskaming’ та з малиново-пурпуровим забарвленням і багато інших.

Використання їх в озелененні – альпінарії, підпірні стінки, ефектні на пологих схилах, на газоні, уздовж доріжок із поєднанням багаторічників, цибулинних та хвойних рослин. Чарівно вони виглядають як сланкі флокси у каскадах і їх доповнюють куртини карликових півників, ломикаменів, гадючої цибульки, гусимецю, примули. Сад виглядатиме ошатно навіть у похмуру погоду [1].

Флокс розчепірений (*Phlox divaricata*). Вид ще називають флокс блакитний, або канадський. Він поширений у природі на сході США (від Квебека до Флориди) і в Канаді. Надає перевагу вологим лісам і заростям підліска, що влітку приваблює утвореними блакитними килимками. Зростає на збіднених сухих ґрунтах, кам’янистих схилах.

Рослина багаторічна трав’яна, дерниста, ґрунтопокривна, альпійська вічнозелена та медоносна. Сланкі стебла злегка дерев’яністі, що утворюють пухкі дернинки з вертикально піднятими пагонами. На них розміщені пухкі, розчепірені, щиткоподібні суцвіття з 5-12 квіток. Утворений зелений килимок сягає заввишки від 10 до 35 см у період квітування. Квіти запашні, блакитні. Припадає термін квітування його на травень-червень. Полюбляє відкриті сонячні місця, але й витримує не значний затінок [2, 3].

Сорти та гібридні форми виду відрізняються яскравим нектарним ароматом. Сорт ‘Laphamii’ має листки довгасті, світло-зеленого кольору. Квітки довгі трубчасті з легким п’янким ароматом, темно-фіолетового кольору з овальними пелюстками. Квітування рясне. Невибагливий до різних умов. Морозостійкий. Використовують в різних композиціях разом з іншими листяними, злаковими, багаторічними рослинами. Його можна садити близько біля водойми. Може добре гармоніювати з відтінком таких кольорів, як жовтий.

Сорти ‘Chattahoochee’, ‘Digiro Ice’, ‘Clouds of Perfume’, ‘Landen Grove’, ‘Blue Dreams’ (окрас пелюсток: лавандовий, блакитний); ‘Fullers White’, ‘White Perfume’, fl. alba (сніжно-білі); ‘May Breeze’, ‘Home Fires’, ‘Eco Teskas Pörpl’ (бузкові, пурпурові); ‘Montrose Tricolor’ (має триколірне забарвлення листків). Високорослі сорти квітують ближче до осені.

Використання виду супроводжується як поодинокими, так і груповими насадженнями в створеннях альпінаріїв, рокаріїв, бордюру [3].

Флокс волотистий (*Phlox paniculata*) має прямі, голі стебла, що створюють дивовижно густі кущі. На них розташовані прості видовжені листки та масивні суцвіття китиця з білим, рожевим, блакитним, бузковим, пурпуровим, червоним, бордовим відтінком численних квіток.

Сорти української селекції, що збереглися в садах є не вибагливими до умов вирощування. Але сучасні гібриди з розкішним квітуванням карликових, середніх чи то високих з дрібними, великоквітковими суцвіттями різноманітних сортів вимагають трохи уважнішого, але не такого вже й особливого підходу до вирощування в однотонних, акварельних і рябих варіаціях. Захист негустих

дерев чи кущів здійснюють насадженням затінок опівдні та є найкращим універсальним варіантом для даного виду. Обирати ділянки для насаджень варто східні, західні та частково південні сторони будівель. Для великоквіткових флоксів з високими, пишними суцвіттями, варто підбирати захищені місцини, оскільки вони не переносять сильного вітру та опадів [5].

Сорт 'Fujiyama' сягає висоти 120 см, зі смарагдовим забарвленням ланцетних листків та великими пірамідальними білими суцвіттями. Він має вигляд як у поодиноких, так і групових насадженнях, на газоні, в міксбордерах.

Сорт 'Eva Cullum' з щільним, компактним кущем, темно-зеленими еліптичними листками та рожево-малиновими суцвіттями, ніжно запашне. Ідеальний у саду в стилі кантрі, або ж як його ще називають сільський.

Сорт 'Starfire' називають ще «зірковий вогонь». Стебла прямі, кущ сягає висоти 70 см. Листки темно-зеленого кольору з легким пурпурним відтінком, невеликі. Квітки малиново-червоні, які зібрані у китицеподібні, округло-конічної форми суцвіття. Квітують липень-серпень. Використовують у різних типах квіткових композицій, групових, масивах і є дуже яскравим акцентом у ландшафтному дизайні.

Усі види досліджуваних рослин розмножуються насінням, вегетативно – живцями та поділом куща.

Створення ландшафтних осередків у декоративному садівництві з сортами видів флоксів можна комбінувати у насадженнях з іншими культурами. Їх висаджують суцільним килимом або окремими групами. Для створення квіткових композицій вибирають сорти з гармонійним поєднання забарвлення. Кольорова гамма квітів плавно переходить від світлого до більш насиченого.

Фітодизайнери намагаються досягти безперервного пишного бурхливого квітування, тому і підбирають їх за терміном квітування. Серед орликів, дельфініума виглядатиме ошатно осінній флокс. Низькорослі сорти поєднують з лілеями, півоніями, айстрами. Високі сорти висаджують поруч з квітучими чагарниками, де вабитимуть око своїми квітами в кінці літа.

На сьогодні флокси приваблюють своїми біоморфологічними ознаками та переживають відродження. Це проявляється не тільки за високого зацікавлення у квітників-любителів, а й серед селекціонерів, які виводять все нові сорти.

Список використаних джерел

1. Квітка Т. Флокси – окраса весняного саду. *Квіти України*. 2008. №3. С. 4–5.
2. Мамчур Т. Види роду *Phlox* L. і їх використання в Уманському національному університеті садівництва. *Journal of Native and Alien Plant Studies*. 18. 2022. С. 96–113. <https://doi.org/10.37555/2707-3114.18.2022.269963>
3. Сорти флокса розчепіреного: догляд і розмноження. URL: <https://moeselo.kr.ua/sorti-floksa-rozchepirenimi-dogljad-i.html>
4. Флокс. Вікіпедія. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Phlox> (дата звернення 15.06.2023)
5. Шумовська Т. Флокс волотистий – яскравий і невибагливий у правильному місці. URL: <https://zelenasadyba.com.ua/landshaftnij-dizajn/floks-volotistij-yaskravij-i-nevibaglivij-u-pravilnomu-misci.html> (дата звернення 15.06.2023)